

KOMMUNIKATIVA FÄRDIGHETER FÖR POLISSTUDENTER

Slutrapport för PUNKTUM-projektet 2015-2017

Innehåll

Slutrapport för PUNKTUM-projektet "Kommunikativa färdigheter för polisstudenter"	1
1. Grunddata	1
1.1 Projekttitel.....	1
1.2 Projektledare	1
1.3 Ekonomi.....	1
1.4 Projektorganisation	1
2. Projektbeskrivning.....	2
2.1 Bakgrund	2
2.2 Syfte.....	2
2.3 Lärandeteoretiska utgångspunkter	3
2.4 Mål.....	3
2.5 Planerade aktiviteter	4
2.6 Förväntade effekter.....	4
2.7 Planerad utvärdering.....	4
3 Resultat.....	5
3.1 Vidgad kompetens inom lärarlaget	5
3.2 Skapande av undervisningsupplägg	6
4 Slutsatser	11
4.1 Måluppfyllelse	11
4.2 Spridning.....	11
4.3 Framtiden	11
5 Projektets litteratur	12
Källor.....	12

Slutrapport för PUNKTUM-projektet ”Kommunikativa färdigheter för polisstudenter”

1. Grunddata

1.1 Projekttitel

Kommunikativa färdigheter för polisstudenter.

1.2 Projektledare

Namn: Anders Bek

E-post: anders.bek@umu.se

Telefon: 090-786 6627

Institution: Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap (TUV).

Projektet har genomförts i regi av Polisutbildningen vid Umeå universitet, med Anders Bek som kontrakterad projektledare.

1.3 Ekonomi

PUNKTUM beviljade ansökan om projektanslag på totalt 234 111 kr. vilket motsvarade 38 % av den totala kostnaden för projektet. Polisutbildningen bidrog med 62 %. I budgeten ingick 10 000 kr. avsedda för inköp av litteratur. Resterande summa har täckt lönekostnader. Se bifogade dokument för den detaljerade budgeten (Bilaga 1). Fördelningen av tid och medel mellan projektdeltagarna har behövt justeras något under projektets gång med anledning av projektledarens föräldraledighet.

Under projektets gång har litteratur köpts in inom ramarna i den angivna budgeten. Litteraturen har utgjorts av facklitteratur inom områdena ickeverbal kommunikation, allmän konflikthantering, polisiär konflikthantering och affektteori. Litteraturen har använts för den interna kompetensutveckling som projektet har syftat till. Projektdeltagarna har också utvärderat litteraturen som tänkbar framtida kurslitteratur för grundutbildningen.

1.4 Projektorganisation

Anders Bek (projektledare) är FD i pedagogik och lektor vid Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, samt gymnasielärare och dramapedagog. Han disputerade 2012 med avhandlingen *Undervisning och reflektion*, som behandlar undervisning på Polisutbildningen utifrån teorier om erfarenhetslärande. Han har under flera år undervisat i kommunikation på ett flertal utbildningsprogram, däribland Polisutbildningen.

Mikael Emsing är utbildad polis och KFK-instruktör, med utbildning i polisiär konflikthantering (Polkon). Han har sedan 2013 undervisat i KFK och flera andra ämnen på Polisutbildningen.

Erika Ingvarsson är utbildad polis, och har genomgått utbildning i polisiär konflikthantering (Polkon). Sedan 2013 undervisar hon i KFK på Polisutbildningen. Hon har även kunskaper i icke-verbal kommunikation från sitt arbete som dansare och danslärare.

Roger Söderlund är utbildad polis, med utbildning i polisiär konflikthantering (Polkon). Han har undervisat i KFK på Polisutbildningen sedan 2010, och även deltagit i ett FLEX-projekt med syfte att utveckla lärande i praktiska övningar. 2012 skrev han en magisteruppsats i Pedagogik.

Conny Tärnklev har undervisat i KFK på Polisutbildningen sedan 2000, samt i konflikthantering och kommunikation inom polisens vidareutbildning sedan 2005. Tidigare har han också undervisat i idrott på idrottsläroprogrammet vid Umeå universitet.

2. Projektbeskrivning

2.1 Bakgrund

På Polisutbildningen vid Umeå universitet förekommer kommunikationsteori och kommunikativa övningar som inslag i flera olika ämnen, bland andra KFK¹, Mental förberedelse och Grupprocesser. Före starten av föreliggande projekt hade lärarna i de olika ämnena tillsammans försökt att skapa en översyn av det kommunikativa innehållet i de olika kurserna. Överlappningar och kunskapsluckor i kursinnehållet identifierades och åtgärdades. Ett område där vi såg ett fortsatt utvecklingsbehov gällde studenternas kunskaper om och färdigheter i muntlig och icke-verbal kommunikation. Även från studenthåll hade det uttryckts en önskan om utökad och fördjupad utbildning i framförallt icke-verbal kommunikation. Detta område hade behandlats främst i KFK-undervisningen.

KFK-undervisning sker idag under samtliga av polisutbildningens terminer. Före projektets start låg inslagen om muntlig och icke-verbal kommunikation främst i termin 2, och leddes huvudsakligen av en enda lärare med specialkunskaper i ämnet. Inslagen bestod av en föreläsning med en uppföljande workshop. Parallellt med dessa fanns inslag om självskydd och polisiär taktik, ledda av andra lärare med sådana specialkunskaper. Här såg vi ett behov av kompetensutveckling hos samtliga inom lärolaget, för att bättre kunna integrera de olika inslagen.

Erfarenheter från t.ex. läkarutbildning har visat att träning i kommunikation har större effekt på studenter än på redan yrkesverksamma, och den intervjustil som en student tillägnar sig under sin utbildning tenderar studenten att behålla i sin yrkespraktik (Bull, 2002). Med hänsyn till forskning, den nationella bastaktikens syfte, erfarenheter av undervisning på Polisutbildningen och polisstudenters önskemål, fanns det alltså starka skäl att vidareutveckla den kommunikativa undervisningen på Polisutbildningen. Vi såg ett behov av dels en mer ingående behandling av kommunikation inom KFK-ämnet, dels en gemensam kompetensutveckling hos samtliga KFK-lärare, för att bättre kunna integrera ämnets olika delar och skapa en hållbar utbildning som inte är alltför personberoende.

2.2 Syfte

Projektet har haft två övergripande syften:

1. Att utveckla kompetensen kring muntlig och icke-verbal kommunikation inom Polisutbildningens lärolag för ämnet Konflikthantering med kommunikation och självskydd (KFK), för att därigenom skapa en långsiktigt hållbar undervisning.

¹ KFK = Kommunikation och fysiska metoder i polisiär konflikthantering.

2. Att genom denna ökade kompetens utveckla och pröva metoder för undervisning i kommunikativa färdigheter, med fokus på muntlig och icke-verbal kommunikation, för att därigenom stärka polisstudenters professionella kommunikativa kompetens.

2.3 Lärandeteoretiska utgångspunkter

Projektet har haft sin pedagogiska utgångspunkt i lärandeteori inom områdena erfarenhetslärande och reflekterande lärande. Vi har velat utforma undervisning i muntlig och icke-verbal kommunikation som innehåller olika undervisningstyper (Bek 2012) för att därigenom stimulera olika lärstilar (Kolb 1984). Polisstudenterna ska få möta både teoretiskt och praktiskt stoff, och bearbeta detta genom både praktiska övningar och reflekterande diskussioner.

En utförligare beskrivning av de teoretiska utgångspunkterna finns i projektansökan (Bilaga 2).

2.4 Mål

Vid projektets start ville vi utveckla de kommunikativa delarna av KFK-undervisningen under termin 2 av utbildningen. Utifrån erfarenheterna av detta arbete tänkte vi oss att i senare projekt utveckla undervisningen i övriga terminskurser. Under projektets gång kom målsättningen att utvidgas till en större del av utbildningen. I den reviderade projektplanen angavs därför följande tre mål:

1. En vidgad kompetens inom lärarlaget för KFK inom området "muntlig och icke-verbal kommunikation".
2. Skapandet av ett undervisningsupplägg för KFK under polisutbildningens första tre terminer, som fördjupar studenternas kommunikativa kunskaper och färdigheter. Detta skulle innefatta framställning av ett undervisningsmaterial, innehållande:
 - En övergripande kursplanering, med formulerade syften och förväntade studieresultat
 - Detaljerade lektionsplaneringar, med eventuell tillhörande rekvisita såsom Powerpointpresentationer och övningsmaterial
 - Examinationsuppgifter med bedömningskriterier
3. Implementering av undervisningsupplägget i KFK-undervisningen under båda terminerna 2016. Upplägget för termin 1 och 2 skulle testas under Vt 2016. Upplägget för termin 1-3 skulle testas under höstterminen 2016. Båda omgångarna planerades att följas upp med utvärdering och bearbetning.

Utvecklingen av lärarkompetens och undervisningsupplägg skulle ske i en växelverkan. Projektgruppen skulle genomföra en intern seminarieriserie, med litteraturläsning, diskussioner och lektionsplanering. Det praktiska genomförandet av undervisningen förväntades ge erfarenhetsbaserad kunskap om hur kommunikativa färdigheter kan läras ut. Denna kunskap skulle sedan användas i vidareutveckling av både undervisningsupplägg och lärarkompetens.

Tidigt under projektet slog vi fast att vi vill etablera en gemensam begreppsapparat hämtad från litteraturen kring (ickeverbal) kommunikation, som alla lärare ska använda i undervisningen och i feedback till studenterna. Ett nytt mål som formulerades under projektets gång var därför att fortbilda även de KFK-lärare som inte medverkat i projektet.

2.5 Planerade aktiviteter

Projektet planerades att genomföras enligt följande:

2015

Augusti: projektstart. Arbetsfördelning och planering av seminarieriet.

September-november: seminarieriet med litteratordiskussioner, föreläsningar och praktiska övningar. Deltagarna träffas motsvarande 2 arbetsdagar per månad, fördelat på 1-2 tillfällen. Mellan träffarna läses litteratur.

November: start för planering av undervisningsupplägget.

2016

Januari: fortsatt planering av undervisningsupplägget.

Februari-maj: första genomförandet av undervisningen.

Juni-augusti: utvärdering av första genomförandet, samt eventuell revidering av undervisningsupplägget.

September-december: andra genomförandet av undervisningen.

2017

Januari-februari: utvärdering av andra genomförandet. Sammanfattande utvärdering av undervisningsupplägget.

Februari: projektutvärdering och avrapportering till bidragsgivaren.

Höstterminen: presentation av projektet vid universitetspedagogisk konferens.

2.6 Förväntade effekter

Projektet förväntades höja kvaliteten på dels undervisningen vid Polisutbildningen, dels lärarnas ämneskunskap och didaktiska kompetens. Kompetensutvecklingen av lärarlaget förväntades göra undervisningen mindre personbunden och därmed säkerställa en hållbar utbildning. Det framtagna materialet förväntades kunna användas för kompetensutveckling för andra lärare inom programmet. De kunskaper som projektet skulle generera förväntades också vara överförbara till polisutbildning vid andra lärosäten, och till andra professionsutbildningar inom universitetet. De förväntades även vara av intresse för fortbildningsverksamhet i arbetslivet, inte minst inom polisväsendet.

2.7 Planerad utvärdering

Lärarlagets kompetensutveckling skulle utvärderas genom kontinuerlig kollegial feedback på den genomförda undervisningen i relation till de uppställda lärandemålen.

Undervisningens utformning och genomförande skulle utvärderas dels av studenterna genom muntliga och skriftliga kursutvärderingar, dels av lärarlaget med utgångspunkt i de planerade reflexiva examinationsuppgifterna som studenterna skulle få genomföra.

Den skriftliga kursutvärderingen skulle fyllas i individuellt av studenterna. Den muntliga kursutvärderingen skulle genomföras gruppvis av studenterna vid en av kursträffarna, för att möjliggöra mer nyanserad information och utvärdering.

Kunskapsmålen för studenterna förväntades även kunna utvärderas genom en reflexiv examinationsuppgift, i form av en skriftlig hemtentamen. Tanken med uppgiften var att låta studenten beskriva sin egen kunskapsutveckling under kursen, identifiera vilka lärdomar som han/hon har gjort gällande kommunikation, och föra ett värderande resonemang kring sin

egen upplevda kommunikativa färdighetsnivå, med utgångspunkt i kursinnehållet (teori och praktiska övningar). Vidare skulle studenten identifiera sina egna kunskapsbehov inför framtida studier. Lärarnas granskning av texterna skulle särskilt observera om studenterna använt sig av teorier och begrepp som behandlats under kursen.

3 Resultat

Projektet har genomförts enligt den plan som presenteras under punkt 2.5.

3.1 Vidgad kompetens inom lärarlaget

Litteraturseminarierna

Litteraturseminariernas upplägg varierades. Ibland fick två deltagare särskilt ansvar för att förbereda sammanfattningar av bokkapitel och/eller formulera diskussionsfrågor, ibland hade samtliga deltagare detta i uppgift. Under höstens senare seminarier fick deltagarna i uppgift att förbereda förslag på hur innehållet i litteraturen kunde användas i undervisningen. Seminarierna har också innehållit praktiska övningar.

Seminarierna har präglats av stort engagemang i diskussioner och lektionsplanering. Samtliga projektdeltagare upplever att den egna kompetensen inom det kommunikativa kunskapsområdet har utvecklats starkt genom seminarieriet. Vi känner ett större självförtroende i att undervisa inom ämnet. En tydlig effekt av projektet är att vi alla i större utsträckning än tidigare använder de teoretiska begreppen i vår undervisning.

Diskussionerna kring den lästa litteraturen har också genererat många idéer för nya och utvecklade lektioner. Även seminariernas praktiska övningar har bidragit till detta.

Utöver den pedagogiska utvecklingen märker samtliga projektdeltagare att vi nu observerar, analyserar och förstår våra egna sociala interaktioner på ett mer initierat sätt. Även detta ger kunskap som vi kan dra nytta av i undervisningen.

Bedömningsarbete

Även arbetet med bedömning av studenternas tentamenssvar och portfoliotexter har fungerat som kompetensutveckling, då det har föranlett vidare diskussioner mellan kollegorna och ibland omläsning av litteraturen. Studenternas iakttagelser och resonemang i portfoliotexterna har också gett nya idéer för undervisningen och en vidgad förståelse för vad polisstudenter kan uppfatta som svårt, intressant och viktigt.

Lektionsbesök

Under Vt 2016 besökte samtliga KFK-lärare i gruppen övningsseminarierna i termin 1 och 2, och gav feedback på innehållet och genomförandet. En KFK-lärare medverkade som lärarresurs under seminarierna. Under Ht 2016 besöktes lektionerna även av KFK-lärare som inte medverkat i projektet. Ytterligare två KFK-lärare i projektet medverkade som lärarresurser.

Under Vt och Ht 2016 besökte projektledaren ett antal lektioner med scenarioövningar kring polisiär konflikthantering. Efteråt diskuterade projektgruppen hur vissa övningar kunde utvecklas ifråga om feedback på studenternas kommunikation.

Kollegornas feedback har varit värdefull för att justera både lektionernas innehåll och lärarnas genomförande. Vi har dock inte genomfört så många lektionsbesök som vi hade som ambition vid projektets start. Detta har berott på tidvis hög arbetsbelastning och

svårigheter att hitta lämpliga schemapositioner. En viktig orsak till detta har varit att Polisutbildningen fick ett kraftigt ökat antal nyantagna studenter under ht 2016. Vi upplever dock att vi i tillräcklig utsträckning har uppnått syftet med lektionsbesöken, nämligen att ge och få konstruktiv feedback, och att få en bättre insikt i vad kollegornas lektioner innehåller.

Sammantaget känner sig samtliga projektdeltagare stärkta i att kunna hålla i lektionerna om IVK (med viss förberedelse). Ytterligare en effekt av kompetensutvecklingen är att projektet inspirerade en av deltagarna till att skriva en kandidatuppsats i pedagogik med fokus på ickeverbal kommunikation kopplad till polisiär verksamhet.

3.2 Skapande av undervisningsupplägg

Ny kurslitteratur

Innehållet i KFK-undervisningen har fördjupats genom införandet av kurslitteratur inom området. Denna utgörs nu av internationell litteratur, däribland nyskriven litteratur som projektledaren skapat för KFK-undervisningen. Innehållet i kurslitteraturen behandlas praktiskt under övningsseminarierna, och examineras i ett flertal nya eller utvecklade examinationsuppgifter. Litteraturen används under de tre första terminerna, med olika delar av litteraturen som obligatorisk för respektive termin. På så sätt får studenterna möta litteraturen stegvis, för att sedan förväntas använda den i sin helhet under termin 3.

Under projektets gång har projektgruppen läst och utvärderat ytterligare litteratur kring polisiär konflikthantering och affektteori. En bok om affektteori antogs som obligatorisk kurslitteratur. En bok om kommunikation i polisiär konflikthantering ska utvärderas vidare men har preliminärt föreslagits som kurslitteratur.

Vidare har projektgruppen formulerat ett behov av ett svenskspråkigt läromedel kring kommunikation i polisiär konflikthantering, i synnerhet ickeverbal kommunikation. En idé för framtiden är att genomföra ett nytt projekt med syftet att utforma ett sådant läromedel.

Nya och förändrade lektioner

Undervisningen om ickeverbal kommunikation i polisiär konflikthantering har utökats och utvecklats. Vid projektets start ägnades en föreläsning och en workshop i termin 1 specifikt åt ickeverbal kommunikation. Genom projektet har detta innehåll utökats med ytterligare en föreläsning och en workshop i termin 2. Tidigare behandlades röst användning under termin 1. Detta innehåll ges nu hela utrymmet i föreläsningen och workshopen i termin 2, vilket också innebär att lektionerna i termin 1 har kunnat fördjupas.

Kurslitteraturens teori om "status" och "impression management" har tydligare än tidigare behandlats under övningsseminarierna.

Efter några omgångar av seminariet i termin 1 justerades innehållet något. Antalet övningar minskades, och mer utrymme gavs åt det avslutande rollspelet om "impression management".

Under hösten 2016 genomfördes undervisningen om röst användning i samarbete med en logoped från Institutionen för språkstudier. Hon höll i halva föreläsningen om röst användning samt en halvtimme av det praktiska övningsseminariet.

Detaljerade lektionsplaneringar för övningsseminarierna i termin 1 och 2 har tagits fram som stöd för lärarlaget. Vidare har det skapats utvecklade planeringar och övningar för kommunikativa inslag i vissa scenariobaserade KFK-lektioner, samt i en större övning som integrerar flera ämnen i grundutbildningen.

Utvärdering av undervisningsupplägg

Upplägget och genomförandet av undervisningen om ickeverbal kommunikation har vid flera tillfällen under Vt och Ht 2016 utvärderats muntligt tillsammans med studenterna i helklass under övningsseminarierna. Det genomgående intrycket av dessa tillfällen är att studenterna är mycket intresserade av ämnet. De efterfrågar mer undervisning kring det, särskilt i form av individuell feedback även under andra KFK-lektioner, såsom de scenariobaserade övningslektionerna. Lärarlaget har därför strävat efter att så långt som möjligt ge sådan feedback i undervisningen, och därvid tillämpa den teoretiska begreppsapparat som projektet har syftat till att etablera.

Skriftliga utvärderingar för KFK-ämnet som helhet genomförs varje termin via kursernas hemsidor. Tyvärr har studenterna inte varit så aktiva i att bidra med kommentarer i dessa utvärderingar, och få eller inga kommentarer rör det specifika innehåll som projektet gäller. Särskilda skriftliga studentutvärderingar av själva projektet har pga. projektledarens föräldradedighet "fallit mellan stolarna".

Dock innehåller portfoliotexterna av studenterna på termin 3 (se nedan) flera reflektioner som speglar vad innehållet i undervisningen har haft för effekt. Det framgår också av portfoliotexterna att en majoritet av studenterna har uppfattat det som givande att få reflektera kring den egna kommunikationen. Den kritik som framförs av en mindre andel studenter gäller främst att man anser det som onödigt att behöva reflektera i skriftlig form, och/eller att man inte har upplevt det som relevant eller givande att behöva referera till kurslitteraturen. Vi tolkar sådana utsagor som att vissa studenter inte har förstått skälen till varför reflektion i högre utbildning ska vara teoriansknuten, och/eller att de har bristande kunskaper i hur man tar sig an och använder akademisk litteratur. Därför diskuterar vi nu att framöver införa seminarier där studenterna får träna sig i den typen av reflektion, som en förberedelse inför portfoliouppgiften.

Självskyddslärarnas intryck är också att de studenter som undervisats med det nya upplägget uppvisar större kunskaper än tidigare terminers studenter. De använder spontant den nya terminologin kring Status och "impression management" när de ger varandra feedback i scenarioövningar, eller när de diskuterar kommunikation och förhållningssätt. De kommenterar också sin egen och andras röst användning under lektioner i batongteknik, som innehåller moment då de ska ropa med stark volym. Vi ser alltså att studenterna inte bara har tagit till sig kunskapsinnehållet, utan också implementerar det i sin praktik.

Nya och förändrade examinationsuppgifter

Termin 1: en ny examinationsuppgift har införts, i form av en skriftlig gruppuppgift. Innehållet rör grundläggande begrepp och modeller inom polisiär konflikthantering och ickeverbal kommunikation. Uppgiften genomförs utan lärare närvarande men på begränsad tid. Studenterna får ha med sig kurslitteraturen, men frågorna är utformade så att gruppen tillsammans måste ha skaffat sig en god uppfattning om ämnet; det är inte möjligt för studenterna att besvara frågorna på utsatt tid om de inte har läst litteraturen i förväg. Huvudsyftet med uppgiften är att stimulera studenternas litteraturläsning och att ge dem ett tillfälle att bearbeta innehållet, snarare än att kontrollera varje enskild students kunskaper. Studenterna informeras om att innehållet kommer att efterfrågas även i senare terminers individuella examinationsuppgifter.

Gruppuppgiften har genomförts två gånger, under Vt och Ht 2016. Resultatet under vårterminen var tillfredsställande, då samtliga grupper hade skrivit godkända svar på uppgiften. Resultatet för höstterminens omgång var sämre. Vissa grupper hade uppenbarligen inte besvarat uppgiftens olika frågor tillsammans, utan istället delat upp frågorna mellan gruppmedlemmarna. Detta resulterade i flera fall i sämre kvalitet i svaren. En trolig förklaring till det försämrade resultatet är att höstterminens studenter inte placerades i särskilda bokade lokaler utan tilläts träffas var de ville; det förefaller som om vissa grupper då valde att inte träffas alls. Vi vet också att studenter på olika terminer pratar med varandra om examinationsuppgifterna. Det kan tänkas att höstens studenter fått höra att uppgiften inte var så krävande, och att de därför inte hade läst litteraturen lika ingående som vårterminens studenter. Inför kommande termin kommer vi att schemalägga grupperna i bokade lokaler, och tydligare poängtera att varje enskilt betyg är beroende av gruppens gemensamma inlämnade svar. För senare terminer överväger vi att ersätta gruppuppgiften med någon form av seminarium med tvärgruppsredovisningar, för att i högre grad säkerställa att alla studenter har tagit till sig kunskaperna.

Termin 2: en redan existerande skriftlig individuell tentamen kring konflikthantering har reviderats så att den nu endast berör kommunikativa aspekter av ämnet, och omfattar frågor som rör ickeverbal kommunikation.

Tentamen har genomförts en gång, under Ht 2016. Resultatet bedöms som tillfredsställande, med 50 godkända studenter av 61 deltagande. Bedömning lärare upplever att studenterna visat på en djupare förståelse av de modeller och begrepp som examineras. Dock kommer denna examinationsuppgift att tas bort. Flera av de FSR som tentamen är tänkt att examinera kan anses täckas av portfoliouppgiften under termin 3, även om sakinnehållet skiljer sig mellan de båda uppgifterna. Bedömningen av tentamen kräver dock så mycket lärarresurser att vi finner det lämpligare att lägga dessa på någon annan form av examination. Vi har börjat diskutera kring olika seminarieformer inspirerade av undervisning med "flipped classroom" på Institutionen för kostvetenskap vid Umeå universitet. En vinst med att låta studenterna arbeta i seminariegrupper istället för att skriva individuell tentamen är att ett sådant seminarium kan hjälpa studenter att förstå vad som anses som tillräckliga kunskaper. En studentkritik mot den skriftliga tentamen var nämligen att vissa studenter tycker att det är svårt att veta "hur mycket de måste kunna".

Termin 3: Polisutbildningen innehåller idag skrivande av en reflekterande portfolio, som ges nytt fokus varje termin. Under termin 3 är denna uppgift knuten till KFK-ämnet. Höstterminen 2016 introducerades för första gången den portfoliouppgift som utformats av projektgruppen (Bilaga 3 & 4).

Instruktionerna anger att studenterna ska relatera sina egna erfarenheter och resonemang till teorin i kurslitteraturen, något som de allra flesta studenter också gör, om än med varierande omfattning och djup. Vi ser tydligt i de bedömda texterna att studenterna har tagit till sig och använt begreppsapparaten i sina resonemang. Studenterna beskriver och analyserar sina respektive "kommunikativa profiler" samt sin kommunikativa utveckling under utbildningstiden. De identifierar också personliga utvecklingsområden, och ger förslag på strategier för vidare utveckling.

Ett flertal portfoliotexter innehåller också passager där studenterna berättar hur undervisningen har bidragit till deras kommunikativa utveckling. Här följer några exempel på

kommentarer som talar för att undervisningen har haft en positiv inverkan på studenternas kommunikativa kunskaper och färdigheter.

Jag blev först på riktigt varse om min icke-verbala kommunikation när Anders Bek hade lektionerna ”Om Status”. (...) När det kommer till icke-verbal kommunikation har det varit en av de få saker som jag på kort tid lärt mig att hantera och jobba med väldigt mycket själv. Skolan och utbildningen har lärt mig att bli varse om mitt eget kroppsspråk och på så sätt gett mig möjligheten att själv kunna reflektera kring det. (...) När jag började på polishögskolan hade jag inte direkt någon tanke på hur jag ställde mina fötter, däremot visste jag om att jag gärna står med ena benet böjt och sätter foten över den andra. Vilket mer ger ett nervöst intryck. Hade jag inte fått lära mig om icke-verbal kommunikation hade jag troligtvis aldrig tänkt på att försöka ändra detta heller.

- Manlig student, termin 3, ht 2016

Ett citat från en annan student illustrerar vikten av att studenterna får öva praktiskt, och att de får feedback på sitt agerande:

Jag har blivit filmad under utbildningen vid till ett ingripande, då kan jag se en tydlig skillnad på hur hög status jag "sänder ut" genom små ändringar i mitt kroppsspråk. Till exempel så gick jag in i scenariot med hög status, jag hade en bra hållning men ändå avslappnad, stod med benen "stadigt på jorden" och använde subtila gester när jag kommunicerade vilket förstärkte min kommunikation. (...) Jag såg också i filmen att personen som figurerade i scenariot märkte av min osäkerhet, medvetet eller omedvetet, och gick plötsligt på mycket mer med verbala påhopp. Det var som att personen kände av hur min status snabbt gick från hög till låg, och tog tillfället i akt att gå till angrepp.

Jag tyckte det var oerhört intressant att se, för under själva agerandet märkte jag inte av något av denna förändring jag beskriver, jag trodde bara personen plötsligt blev arg utan anledning och såg inte min egen skuld i det hela. Det får mig att inse hur mycket statusen påverkar, men framförallt hur snabbt en situation kan förändras.

- Manlig student, termin 3, ht 2016

Citatet visar att studenten har förstått innebörden av begreppet Status, och förmått använda det som verktyg för att förstå sin egen kommunikativa praktik. Studenten har också kommit till insikt om den egna kommunikationens påverkan på situationen.

En annan student uttrycker att undervisningen inte bara har utvecklat hennes kommunikation, utan också inspirerat henne till egen fortsatt träning:

Jag har aldrig haft svårt för att prata med människor och det är dels därför jag har valt att utbilda mig till polis. Däremot visste jag inte innan jag började på Polisutbildningen hur mycket av hela mig som faktiskt utstrålar kommunikation. Utbildningen hittills har varit något utav en kommunikativ resa för mig och jag ser otroligt stor skillnad på hur jag var första dagen, dödsnervös på NBVH, till hur jag är idag. Jag har insett vikten av kommunikation och icke-verbal kommunikation allt eftersom vi fått göra övningar och case på utbildningen. (...) Efter en lektion vi hade med Anders Bek i termin 2 kände jag att det faktiskt var dags att jobba med min röst. Inte bara för att jag var orolig för hur andra skulle uppfatta mig, utan för min egen skull. Jag ville känna att när det uppstår en situation där jag kommer behöva använda min röst för att t.ex. lugna ner någon eller hindra en situation från att eskalera så vill jag kunna förlita mig på något så enkelt som min röst. Vi fick övningar där vi bland annat skulle lära oss hur man använder magstöd som jag övade på hemma i lägenheten. Allt eftersom utbildningen flöt på blev jag mer och mer bekväm i min röst. Jag lyckades faktiskt ryta till riktigt ordentligt, och för mig var detta väldigt stort då jag tyckte att det var en av delarna tillsammans med fler delar som utstrålade auktoritet. Jag vet inte om det var övningarna som hade hjälpt, eller om det faktiskt var att jag blev bekväm i att det är okej att rösten spricker eller att den är ljus. Så länge jag utstrålar pondus ändå, med hjälp av alla andra delar så som kroppsspråk och bemötande, så är det faktiskt helt okej. Idag är jag helt bekväm med min röst trots att den inte är perfekt – och det var ett stort steg för mig.

- Kvinnlig student, termin 3, ht 2016

Samma student resonerar också kring de teoretiska delarna av undervisningen:

Att använda sådana här konfliktteorier och modeller är något jag tyckte var onödigt i början men som jag insett vikten av nu eftersom det faktiskt kan fungera.

Vissa studenter uttrycker att de kanske inte har förändrat sin faktiska kommunikation så mycket, men att undervisningen har gett dem en större medvetenhet om vad de gör:

Med detta [att man ständigt utvecklar sin kommunikation] i bakhuvudet måste jag tillstå att mitt sätt att kommunicera inte har förändrat särskilt mycket under den relativt korta tid jag studerat till polis. Mitt sätt att kommunicera har däremot blivit mer medvetet. Under utbildningen har jag känt många "aha-upplevelser" gällande de kommunikativa metoderna som lärts ut. Många av metoderna använde jag mig av utan att vara medveten om det. Oftast var metoderna avskalade eller mixade upplagor av de metoder jag lärt mig men i grund och botten de samma. (...) Ickeverbala kommunikation är nog det jag lärt mig mest om under utbildningens gång. Hur jag skall utstråla önskade signaler med enkla medel. Hur jag står, hur jag håller händerna och hur jag gestikulerar är enbart några aspekter jag blivit avsevärt mer medveten om.

- Kvinnlig student, termin 3, ht 2016

Av de 69 inlämnade portfoliotexterna bedömdes 53 som godkända och 16 som underkända. Kvaliteten på texterna varierade ganska stort. Den största svagheten i framförallt de underkända texterna var att de innehöll (alltför) få och/eller ytliga kopplingar mellan teorin och de egna erfarenheter som skulle beskrivas i texten. Detta kan förmodligen härledas till en ovana att skriva akademiska texter. Lärarnas erfarenheter från andra moment i utbildningen gör det också rimligt att misstänka att inte alla studenter har läst kurslitteraturen tillräckligt ingående.

På det hela taget visar portfoliotexterna att de kommunikativa kunskaperna och färdigheterna hos majoriteten av studenterna har utvecklats positivt som en direkt följd av undervisningen. I portfoliotexterna finns dock också utsagor som ger skäl att ytterligare se över och utveckla undervisningens upplägg. Det handlar bland annat om att försöka skapa fler situationer med (ännu) högre realism:

Jag har hittills inte tänkt något särskilt på hur jag använt någon typ av likability eller dominans jag har mer agerat utifrån vad som känts rätt för stunden. Hur det sedan fallit ut har jag svårt att värdera i skolmiljön eftersom vi är verksamma i en konstlad miljö och med figuranter som mött samma eller liknande händelse flertalet gånger per dag och flera gånger tidigare. Jag uppfattar det som att deras beteende inte riktigt stämmer överens med hur riktiga misstänkta agerar och det gör även övningen i kommunikation svår på skolan.

- Manlig student, termin 3, ht 2016

Flera studenter reflekterar i sina texter kring hur deras eget utseende kan påverka hur de uppfattas av andra, och därmed påverka hela den kommunikativa situationen. Detta, menar vi, visar på utveckling av ett reflexivt förhållningssätt, då sådana reflektioner är mycket personliga och kan uppfattas som känsliga. Vi ser också att många studenter beskriver hur de har förändrat och nyanserat sina uppfattningar om polisrollen. En av projektdeltagarna har också följt en grupp av studenterna i deras portfolioskrivande under tre terminer, och säger sig uppfatta en tydlig utveckling av deras förmåga att reflektera. Sammantaget innebär ovanstående upplägg en progression över Polisutbildningens tre första terminer. Studenterna introduceras till grundläggande kunskaper om allmänna

begrepp och leds successivt fram till en fördjupad teoribaserad reflektion kring den egna kommunikationen.

4 Slutsatser

4.1 Måluppfyllelse

Sammantaget har projektet fallit mycket väl ut. Vår uppfattning är att samtliga uppsatta projektmål har uppnåtts. Vi ser också att flertalet förväntade effekter (se tidigare rubrik) har skett.

Samtliga medverkande lärare rapporterar en tydligt vidgad ämneskompetens inom det kommunikativa området. Även vår didaktiska kompetens har stärkts genom gemensamt planeringsarbete, gemensam undervisning och lektionsbesök. Undervisningen i kommunikation har härigenom blivit mindre personbunden än tidigare, även om vissa lektionsinslag fortfarande är beroende av enskilda individers kompetens.

Undervisningen har utökats och fördjupats; området kommunikation har fått avsevärt större tyngd inom ämnet "Kommunikation och fysiska metoder i polisiär konflikthantering".

Gällande studenternas kommunikativa kunskaper och färdigheter ser vi en tydlig kvalitetshöjning jämfört med tidigare terminer.

4.2 Spridning

Projektet har inneburit början på en kunskapsspridning till lärare utanför projektet, även i andra ämnen. En viktig åtgärd för detta har varit de möten som vi har anordnat med representanter för andra ämnen och lärarlag, för att öka spridningen av den gemensamma begreppsapparat som projektet haft som mål att implementera.

De producerade lektionsplaneringarna kan användas för kompetensutveckling hos övriga lärare inom lärarlaget för KFK.

De kunskaper som projektet har genererat bör vara överförbara till polisutbildning vid andra lärosäten, även om några sådana aktiviteter ännu inte har skett. Vår ambition är att under kommande läsår delta i någon konferens kring polisforskning.

Projektledaren har under hösten 2016 berättat om delar av projektet under en träff för Meriterade och Excellenta lärare vid Umeå universitet. Som en följd av denna presentation har flera lärare vid andra institutioner efterfrågat och fått kopior av den text om Status som projektledaren skrivit under projektets gång och som nu används som kurslitteratur.

Erfarenheterna från projektet planeras att presenteras under den universitetspedagogiska konferensen vid Umeå universitet, 24-25/10 2017.

4.3 Framtiden

Som redan nämnts har vi idéer för hur undervisningsupplägget kan förbättras ytterligare. Vi har också för avsikt att erbjuda personalen på Polisutbildningen en ny seminarierie kring ickeverbal kommunikation.

Projektet har också genererat många idéer för fortsatt utveckling av undervisningen i kommunikation på Polisutbildningen. Bland annat hoppas vi kunna erhålla medel för att arbeta fram ett eget läromedel kring kommunikation i polisiär konflikthantering.

Projektledaren arbetar för närvarande på ett bokmanus om ickeverbal kommunikation som eventuellt kan bli aktuellt som kurslitteratur.

5 Projektets litteratur

Här följer en förteckning över den litteratur som har behandlats under projektet. Valda delar ur samtliga titlar utom Fitch (2016) har införts som kurslitteratur i grundutbildningens KFK-undervisning.

Bek, Anders (2016). Om status. Opublicerat läromedel för internt bruk.

Fitch, Brian D. (2016). *Law enforcement interpersonal communication and conflict management: The IMPACT model*. USA: Sage publications, inc.

Jordan, Thomas (2015). *Konflikthantering i arbetslivet: förstå, hantera, förebygg*. 1. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning.

Leathers, Dale G. & Eaves, Michael H. (2008). *Successful nonverbal communication: principles and applications*. 4th ed. Boston: Pearson/Allyn and Bacon.

Sonnby-Borgström, Marianne (2012). Affekter, affektiv kommunikation och anknytningsmönster: ett bio-psyko-socialt perspektiv. 2., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Källor

Bek, Anders (2012). Undervisning och reflektion: om undervisning och förutsättningar för studenters reflektion mot bakgrund av teorier om erfarenhetslärande. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2012

Bull, Peter (2002). *Communication under the microscope*. London: Routledge

Kolb, David A (1984): *Experiential learning. Experience as the source of learning and development*. USA: Prentice Hall, Inc.